

GORAN GLUVIĆ

JAM SESSION ALI NIHČE NE VPRAŠA JABLANE

osebi

OSEBA A
OSEBA B

prostor

v ospreduju dolga miza in nekaj stolov, v ozadju ogledalo

Oseba A sedi za mizo. Pogleda na uro, ki jo nosi okrog desnega zapestja, nato pogleda na uro na levem zapestju. Iz žepa izvleče postopoma deset ur, jih pogleda in nato položi na mizo. Sname uri z zapestji in prav tako položi na mizo. Nato vse ure spravi v žep in vzdihne. Medtem oseba B pogledava v ogledalo, se začudi, nato stopi bliže in si ogleduje svoj obraz.

B: (se približa osebi A in jo pogleda, nato se ozre proti ogledalu, strmi vanj; zelo hitra in odločna izmenjava dialogov) Jaz sem inšpektor...

A: Jaz nisem inšpektor.

B: Raziskujem umor gospe Anite.

A: Ne raziskujem umora gospe Anite.

B: Prebral sem tvoj dosje.

A: Nisem prebral svojega dosjeja.

B: Jaz sem pameten.

A: Jaz nisem... (se nasmehne)

B: (ga potreplja po ramenu; razvlečena izmenjava dialogov) Kako pa kaj zdravje?

A: Si zdravnik ali inšpektor?

B: Veseli me, da sva dala formalnosti skozi, sedaj pa...

A: Sedaj pa?

B: Sedaj bova plesala.

A: Plesala?

B: Da, plesala. Meni so všeč latinsko ameriški plesi. Kaj pa tebi?

A: Je to kakšna metafora?

B: Jaz sem policaj in ne poznam metafor. Če udarim z gumijevko, to zame ni metafora, pač pa udarec z gumijevko. In če policaj zaprosi za ples, bodi prepričan, da te je resnično zaprosil za ples.

A: A tako? Zakaj prav ples?

B: Da bi se zblížala. Saj veš... Intima... Malo bi se otipavala, si šepetala na uho... In vse tiste reči, ki sodijo zraven. Saj veš.

A: Kaj sodi zraven?

B: Kaj nikoli nisi plesal?

A: Sem, toda nikoli z moškim.

B: Ah, nikoli nisi plesal z moškim. To je to. (krajši premor; potem spet hitra in odločna imenjava dialogov) Si za demokracijo?

A: Sem!

B: Odlično! Zakaj lažeš?

A: Ne lažem.

B: Zakaj si ubil gospo Anito?

A: Nisem ubil gospe Anite!

B: Ali si poznal gospo Anito?

A: Nisem je poznal.

B: Si za demokracijo?

A: Sem.

B: Odlično! Spet si se zlagal. (stopi izza osebe A in jo nenadoma prime za vrata) Priznaj, da si za demokracijo.

A: (ki ga stisk zaboli) Saj sem priznal.

B: Si, vendar si se zlagal.

A: Boli me.

B: Kaj?

A: Vrat.

B: Zakaj?

A: Ker me stiskaš.

B: Kje te stiskam?

A: Za vrat.

B: Kaj si hotel s tem reči?

A: Da me boli, ker me stiskaš za vrat.

B: (začudeno; počasnejša izmenjava dialogov) Stiskam? Ni res. Masiram te. (mu prične masirati ramena)

A: To je že bolje. Malo bolj levo. Tako. Tako.

B: Ti godi?

A: (prikima) Ja, ja.

B: Pa si mislil, da te stiskam za vrat, z namenom da bi te..

A: ... Me zadavil. Zmotil sem se. Človeško se je motiti, mar ne?

B: Vsi se lahko motimo. Država, policija, vojska, družina, spomeniki, ceste... Takšno je življenje. Istega dne, ko je bila umorjena gospa Anita, smo našli njeno truplo v njenem stanovanju, na njeni postelji, na njenem posteljnem vložku iz penaste gume s prevleko iz gradlja, na njeni rjuhi... In kaj smo še našli? (ga spusti)

A: V njeni postelji? Ne, to nisem bil jaz.

B: In kaj smo še našli?

A: Morda moško uro? Ne, jaz nikoli ne nosim ure. Oče mi jo ni hotel kupiti, ko so me sprejeli v pionirsko organizacijo, pa sem se takrat zaklel, da je nikoli ne bom imel.

B: Bil si organizirani pionir? Kdo bi si mislil. In kaj smo še našli?

A: Če ste našli moške nogavice, niso moje. Jaz ne nosim moških nogavic. Ogabne so. Po prsih, rokah in nogah so kosmate, na glavi pa imajo plešo.

B: Ne serji. In kaj smo še našli?

A: (spet hitra izmenjava dialogov) Morda ljubezen do sovraštva?

B: Ne!

A: Nesrečne okoliščine?

B: Ne!

A: Dvojno državljanstvo?

B: Ne!

A: Morda gradove v oblakih?
B: Ne!
A: Stranske poti in glavne ceste?
B: Ne!
A: Tisoč vprašanj in en odgovor?
B: Ne!
A: Žalostne poglede ministrov vlade?
B: N... A ti mene zajebavaš?
A: (oponašajoč osebo) Ne!
B: Prav! Vidim, da ne veš, kaj smo še našli, zato ti bom povedal. Tvoje prstne odtise smo našli.
A: V postelji?
B: Ne!
A: Na gospe Aniti?
B: Ne!
A: V zraku?
B: Ne! Te moja vprašanja živcirajo?
A: Preveč živčen sem, da bi me živcirala.
B: Te moja vprašanja živcirajo? Te moja vprašanja živcirajo? Te moja vprašanja živcirajo? Te moja vprašanja živcirajo? Te moja vprašanja živcirajo?
A: Ja! Ja! Ja! Ja!
B: Odlično! Nadaljujva! Ali veš, zakaj so te pripeljali sem?
A: Rekli so, da sem kradel ure.
B: Ali si jih?
A: Nisem.
B: Potem te niso pripeljali sem zaradi kraje ur. Osumljen si uboja gospe Anite. Priznaj, da si jo umoril, pa te zaprem.
A: Ha!
B: Prav, pa se dajva drugače pogovorit. Naštej sestavo naše vlade, pa te spustim na prostost.
A: (pomisli) Ta bo pa težka.
B: Poskusi.
A: Ne vem. Ne poznam niti enega imena.
B: Pa si ob prostost. Žalostno!
A: Da, žalostno!
B: Če bi bil politik, bi prav gotovo vedel za imena svojih kolegov in nikoli te nihče ne bi zapiral. O, ti smola!
A: O, ti smola!
B: Kje smo našli tvoje prstne odtise?
A: Na pločniku?
B: V stanovanju gospe Anite ni pločnikov.
A: Na parketu?

B: Ne!
A: Na copatah?
B: Ne!
A: Na preprogi?
B: Ne!
A: Na stenah?
B: Ne!
A: Na oknih?
B: Ne!
A: Na vratih?
B: Ne!
A: Na klavirju?
B: V stanovanju gospe Anite ni klavirja?
A: Potem ne vem.
B: Si kdaj videl gospo Anito?
A: Sem!
B: Čakaj... Rekel si, da je ne poznaš.
A: Res je!
B: Torej si lagal.
A: Nisem lagal! Videl sem jo, a je ne poznam.
B: Prav. Kje si jo videl?
A: V trgovini.
B: Odlično! Kje smo našli tvoje prstne odtise?
A: V kopalnici?
B: Ne!
A: Na zgodovinskem atlasu?
B: Ne! A: Na mojih prstih?
B: N... A ti mene zajebavaš?
A: Ne!
B: Prav. Kje smo našli tvoje prstne odtise?
A: Ali ste jih sploh našli?
B: Smo!
A: Kje?
B: Na steklenici piva.
A: Niste!
B: Smo!
A: N..
B: Smo! (ga prime za lica in stisne ustnice) Če rečem, da smo, potem smo, pa četudi nismo. Si razumel? (Oseba A prikima) Kaj ti je? Ti možgani delujejo počasi? (Oseba A prikima) No, pokaži kako počasi.
A: (vstane in hodi tromo s povešenimi rokami)
B: Se lahko zbereš, tako da ti možgani pričnejo delovati hitreje?

A: Lahko!

B: Pa daj!

A: Pa bom! (se zazre v neko točko, našobi in z očmi ustvari globok pogled) Hitrejši so!

B: Pokaži!

A: (hodi poskočno, podobno komikom iz nemih filmov)

B: Odlično! Sedi!

A: Moje prstne odtise ste našli na steklenici piva! Zakaj? Tistega dne, ko sem videl gospo Anito, sem jo videl v trgovini, kjer sem držal steklenico piva v roki. Prišla je mimo, rekla: jaz sem gospa Anita, in mi iz rok iztrgala steklenico piva, stopila k blagajni, plačala in odšla domov.

B: Odlično! In potem so jo doma našli mrtvo. Zakaj?

A: A bi moral jaz vedeti?

B: Kako si mogel? Kako si mogel? (odkimava z glavo)

A: Kaj 'kako sem mogel'?

B: Kako si mogel? Kako si mogel? Kako si mogel? Pa kaj če je prišla mimo! Pa kaj če je rekla: jaz sem gospa Anita! Pa kaj če ti je iztrgala steklenico iz rok! Pa kaj če je stopila k blagajni, plačala in odšla domov! Si jo moral zaradi tega ubiti?

A: (prestrašeno) Jaz nisem kradel ur.

B: (besno) Kdo te sprašuje za krajo ur! Nas ne brigajo ukradene ure! Si razumel! Mi rabimo umor! Si razumel! (oseba A prikima) Torej?

A: (prestrašeno, celo slino pogoltne) Jaz nisem kradel ur.

B: (nemočno) Nisi. Si za demokracijo?

A: Sem.

B: Lažeš! Sploh veš, kaj je demokracija?

A: Ne vem; sem pa zanjo.

B: Odlično! Preden so te prijeli, ko si...

A: Nisem kradel ur.

B: Tiho! Preden so te prijeli, ko si...

A: Nisem kradel ur.

B: A ti mene zajebavaš?

A: Ne.

B: Prav. Preden... Ah, kako je moj poklic težak. Namesto da bi sedaj plul z jahto po Sredozemlju, gledal sončni zahod, v naročju držal brhko dekle, srebal alkoholno mešanico in razmišljal o ljubezni na prvi, drugi, tretji, četrti pogled, zgubljam čas s tabo, zgubljam čas s tabo, zgubljam čas s tabo, zgubljam... Kdo si sploh ti?

A: Jaz sem...

B: Ne, ne, dovoli, da uganem. Fant, ki je kradel ure?

A: Ne!

B: Mož, ki je ubil gospo Anito?

A: Ne!

B: Starec, ki je trn v peti vladajočemu ustroju?

A: Ne!

B: Se ne bi mogel odločiti za eno izmed teh možnosti?

A: Ne!

B: Ah, kako težak je moj poklic. Namesto da bi se sprehajal po Tromostovju in tu in tam pljunil v Ljubljano, zgubljam čas s tabo, zgubljam čas s tabo, zgubljam čas s tabo, zgubljam... Si za demokracijo?

A: Sem!

B: Vem, da lažeš, toda ko si bil še starec... Se spomniš? Vem, da nisi pozabil. Ko si bil še starec, si, po dokumentaciji, ki jo hranimo v tvojem dosjeju, ustavil sredi mesta demokracijo, ki se je nedolžna, ne da bi karkoli slutila, sprehajala med ljudmi. Zakaj si jo ustavil?

A: Ne vem. Bil sem star, ne spomnim se več.

B: Toda ko si jo ustavil, si ji trikrat pljunil v obraz in jo nato brcnil v koleno. Od takrat demokracija ne hodi več med ljudmi sproščeno, prijazno in nedolžno, ker ko se jih nameri obiskati, gre v spremstvu policije ali vojske. Se zavedaš, kaj si storil?

A: (prestrašeno) Nisem kradel ur.

B: In ti praviš, da ne veš, kaj je demokracija!

A: Vem. Demokracija je kurba tako kot politika, le da se tega ne zaveda.

B: Kaj si rekel?

A: Da je demokracija le institucioniran kriminal.

B: Kaj pa diktatura?

A: Diktatura se rima s hura!

B: Prav! Si za demokracijo?

A: Seveda sem.

B: (hodi kot je prej hodila oseba A - trome s spušenimi rokami) Zdaj si me, zdaj si me, zdaj si me... (spet zravnano) Kaj si me?

A: Zajebal?

B: Odlično! Jaz sem inšpektor.

A: Jaz nisem inšpektor.

B: Raziskujem umor gospe Anite.

A: Ne raziskujem umora gospe Anite.

B: Prebral sem tvoj dosje.

A: Nisem prebral svojega dosjeja.

B: Prav. Jaz sem moški.

A: Jaz tudi.

B: Potemtakem bi morala držati skupaj.

A: Kaj bi morala držati?

B: Podpirati drug drugega.

A: Zakaj?
 B: Ker rabim žensko.
 A: Da, svet je lep, ko so ženske okrog. Moški so tako lepi, ko se vrtijo okrog žensk.
 B: No, vidiš. Zakaj si potem ubil gospo Anito?
 A: (prestrašeno) Nisem kradel ur.
 B: Tvoj poklic?
 A: Saj piše v dosjeju. Menedžer sem.
 B: In nisi ubil gospe Anite?
 A: Nisem.
 B: Nisi kradel ur?
 A: Nisem!
 B: Kaj držiš v žepih?
 A: Ure.
 B: Kakšne ure?
 A: Ukradene ure.
 B: Aha. Lepo! Menedžer, ki krade ure.
 A: Jaz ni...
 B: Tiho! Še noben menedžer, ki je kradel, ni priznal, da je kradel. Vedno je trdil, da se ukvarja s pomembnimi posli. Torej, menedžer, ki krade ure.
 A: Podtaknili so mi jih.
 B: Seveda, ko pa menedžerja zasačiš pri njegovih takoimenovanih pomembnih poslih, pa trdi, da so mu jih podatknili. Ni res?
 A: Ni res.
 B: Je.
 A: Ni.
 B: Priznaj, da je.
 A: Ni.
 B: Povej, da je res.
 A: Ne bom.
 B: Dobro. Torej, menedžer, ki krade ure. Položi ure na mizo. (Oseba A položi ure na mizo) Dvanajst ur. Zakaj si ukradel dvanajst ur?
 A: Podtaknili so mi jih.
 B: Bodi dedec in reci: Prav imate, kradel sem ure, zasačili ste me, pač smola, ki sodi k mojemu poklicu, sedaj pa mi povejte, kakšno kazen mi boste prisodili, rad bi bil na tekočem s podatki... Zakaj nisi dedec?
 A: Jaz sem menedžer.
 B: Lepo! Jaz sem inšpektor.
 A: Jaz nisem inšpektor.
 B: Jaz nisem menedžer in raziskujem umor gospe Anite. Pa sva spet na začetku.

A: A ni lepo, da sem jaz menedžer?

B: Lepo je. Menedžer, ki krade ure... Dvanajst ur. Za vsako uro dneva uporabiš drugačno uro? Ob enih pogledaš na uro številka ena, ob dveh na uro številka dve... in tako naprej. Morda pa si zapletel gledanje ur? Ob enih pogledaš na uro številka dvanajst, ali pet ali tri in... Si nas hotel s šifriranjem gledanja na ure preslepiti? (premor) Praviš, da si menedžer...

A: (pogleda na uro) Še pol ure imava časa. (pospravi ure spet v žep)

B: Da... Rekel si: pol ure? Ali si pogledal na polovico ure, ali na celo?

A: (začuden) Kaj je smrt?

B: Ko si kradel ure, si storil še eno kaznivo dejanje. Kakšno? Kradel si čas.

A: (prestrašeno) Kaj je smrt?

B: Menedžer praviš...

A: (nonšalantno) Kaj pa smrt?

B: Kradel si ure in čas.

A: (žalostno) Kaj pa smrt?

B: Zato te moramo kaznovati.

A: Naju bodo obesili?

B: In še nekaj si storil.

A: Naju bodo ustrelili?

B: Tisti dan...

A: S puško.

B: Tisti dan, ko si srečal demokracijo na Tromostovju, si z njo sklenil sramotno pogodbo.

A: Nama bodo vbrizgali strup v žilo, ki naju bo najprej uspaval?

B: Naj te bo sram.

A: Nama bodo odrezali glavo?

B: Oh, groza.

A: Z žago, s sekiro, z britvijo?

B: S čem si beliš glavo. A ni vseeno, kako umreš.

A: Jaz se ne grem več.

B: Torej priznaš, da si po zelo niski, dumpinški ceni odkupil avtorske pravice za besede: narod, pravo, politika in volitve, ter za stavek: edinost, sreča, sprava k nam naj nazaj se vrnejo, da oblast in z njo čast, ko pred, spet naša bosta last!, nato pa nikomuru več nisi dovolil, da jih uporablja v praktične namene.

A: Ugovarjam! Pravkar si jih ti uporabil! Zahtevam svojega odvetnika! Prekršil si ducat členov zakona o avtorskih pravicah!

B: Prav, prav. Opravičujem se. Spoštujem zakon.

A: Če bi ga spoštoval, besed in stavka, ki so v mojem zakupu, ne bi uporabil. Zahteval bom visoko odškodnino! Udaril te bom po žepu.

B: Prav, plačal bom visoko odškodnino. Samo me ne tepst po žepu. Si zadovoljen?

A: Sem.

B: (si oddahne) Se pravi, da ti je pravice za uporabo tistih besed in tistega stavka prodala dememokracija?

A: Da.

B: Ko si jo brcnil v nogo?

A: Ja.

B: Se pravi, da si ji grozil?

A: Zakaj pa ni umaknila noge?

B: Od demokracije ne moreš pričakovati, da umika noge... Demokracijo se... preprosto spoštuje... (zasanjano) Preprosto ljubi... Vzame se jo, takšno kot je... Ne sprašuje se za njeno doto...

A: Kaj se midva sploh greva?

B: Zgubljaš živce! To je dobro, to je dobro.

A: Ne zgubljam jih. Naj že enkrat pridejo, da veva na čem sva.

B: Ne zgubljal živcev, kajti zgubljanje živcev je zelo... zelo raztresen posel.

A: Sit sem...

B: Misliš, da ti jih bom potem jaz iskal! Figo! Če jih zgubljaš, jih sam išči. Pa veš, kako hudo je, iskati živce. Jaz sem jih nekoč zgubil. Potem pa so me prislili, da sem jih iskal. Moral sem na pol počepniti (to stori) in v polpočepu hoditi (hodi v polpočepu) in gledati v tla (gleda v tla) in se ozirati levo desno (se ozira levo desno) in klicati: živci, živci, kje ste? Tri dni sem tako hodil po mestu. In veš, kaj se je zgodilo?

A: Našel si živce.

B: Ne! Nog nisem mogel iztegniti. Kar tako sem se zvrnil. (se zvrne s pokrčenimi nogami) Na kliniko so me odpeljali in mi dajali injekcije v kolena.

A: Živcev pa nisi našel.

B: Nisem. (vstane) So pa zrasli novi, trdnejši in bolj jekleni. Ponosen sem nanje.

A: Potem pa je vseeno, če jih zgubljam. Saj jih tako ali tako ne bi našel, sodeč po tvojem primeru.

B: Ni res. Če hočeš, da ti zrastejo novi živci, moraš iskati stare. To je ves smisel življenja.

A: A ja?

B: Ja! Praviš, da si menedžer...

A: Nič več!

B: Ne?

A: (odkima) Ne, ne.

B: Kaj si pa zdaj?

A: (premišljuje) Napredoval sem.

B: O, čestitam. Si s težavo napredoval?
A: Niti ne.
B: Če ni skrivnost...
A: Ni skrivnost! Sedaj sem poslanec v parlamentu.
B: O, poslanec? Kdo pa te je poslal v parlament?
A: Dobri ljudje.
B: Takih ni! Videti je, da sem predober s tabo. Jaz sem inšpektor.
A: Jaz nisem inšpektor!
B: Raziskujem umor gospe Anite.
A: Ne raziskujem umora gospe Anite.
B: Prebral sem tvoj dosje.
A: Nisem prebral svojega dojeja!
B: Sedaj si poslanec, kaj neda? Najprej menedžer, potem poslanec. Si kot menedžer ali kot poslanec brcnil demokracijo v nogo?
A: Ne poznam nobene demokracije.
B: Pred nekaj minutami sva se pogovarjala o njej.
A: Morda... Nič ne rečem. Sem morda takrat bil menedžer?
B: Ja.
A: Potem mogoče. Sedaj sem poslanec.
B: In nič ne veš ali nič nočeš slišati o demokraciji. Lepo! A ti mene zajebavaš?
A: Ne.
B: Si ubil gospo Anito?
A: Poslanska imuniteta.
B: Dobro. Si kradel ure in z njimi čas?
A: Poslanska imuniteta.
B: Poslanec... (prikimava) Poslanec... To besedo sem izpustil... Narod, pravo, politika, volitve... Kako da se nisem spomnil poslanca? (sede) Matiral si me.
A: Saj sem ti predlagal, da igrava navadni šah.
B: Si.
A: Se malo spočijeja? (zamišljeno gleda v tla) (naveličano) Čeprav nimava dosti časa. (med stavki krajši premoru) Čas teče nič ne reče. Izgubiti čas, je največja izguba. Ura zamujena vrne se nobena. Čas je zlato. Čas ozdravi vse bolečine. Časi se spreminjajo in mi z njimi. Hude čase naredo hudobni ljudje. Lepota sivih las je prav obrnjen čas. S časom voda razje tudi kamen. Hiti počasi. A poznaš še kakšen pregovor o času?
B: (tudi naveličano; pogovor je zelo razvlečen, z daljšimi pavzami) Ne.
A: Ko bi nam dali vsaj en kozarec vode.
B: Dva kozarca vode.
A: Tri kozarce.
B: Zakaj pa tri?

A: Če bi se kakšen od prvih dveh ubil.
B: Ubil?
A: Razbil.
B: Kaj pa če se ne bi razbil?
A: Potem pa ne vem, kaj bi bilo.
B: Kaj pa kosilo?
A: Kaj 'kaj pa kosilo'?
B: Razumi me. Jaz opravljam svoj poklic. Proti tebi nimam nič osebnega. Priznam, da si mi celo simpatičen, toda... (naprej spet hitra in odločna izmenjava dialogov) Jaz sem inšpektor.
A: Jaz nisem inšpektor.
B: Raziskujem umor gospe Anite.
A: Ne raziskujem umora gospe Anite.
B: Bral sem tvoj dosje.
A: Nisem bral svojega dosjeja.
B: Kje sva se ustavila?
A: (premor, in potem navadna izgovorjava dialogov) Našli ste moje prstne odtise na pivski steklenici, mar ne?
B: Da. (začudeno) Kako veš? (prestrašeno) Kdo ti je povedal? Imaš svoje vohune?
A: Pomiri se. Ti si mi povedal.
B: Jaz? Ah, potem pa dobro.
A: Ste še kje našli moje prstne odtise?
B: (jokavo; priznanje mu gre težko z jezika) Ne! (sede za mizo)
A: (ga potrepnja po hrbtu) No, no, saj ni tako hudo.
B: (ihtavo) Je! Hudo je!
A: (vstane; zelo resno) No, sedaj vidiš, da delo inšpektorjev ni preprosto. Pa mi nisi verjel!
B: (še vedno v ihti) Nisem!
A: Enako težko, če ne celo težje od vašega dela. Dela kriminalcev.
B: (smrka) Povej mi, prosim, kje sem storil grobo napako.
A: (profesorsko) Prvič, hotel si mi podtakniti umor gospe Anite. Groba napaka. Zakaj? Gospa Anita je živa in povrh je tvoja žena.
B: (smrka) Ne razumem.
A: (omalovažujoče) Pa kaj če ne razumeš. (premor, potem pa spet profesorski pristop) No, vseeno ti bom razložil. V današnjem svetu, a štejemo leto dvatisočetindevetdeseto, nihče več ne ubija tujih žena, pač pa le svoje. Še pred stotimi leti so lahko moški ubijali tuje žene, danes nič več. Temu se moramo zahvaliti velikanom naše zgodovine, ki so v dolgotrajnem procesu dokazovanj in prepričevanj dosegli, da lako ubijamo le svoje žene, tujih pa nikakor ne! To so dokazali na znanstveni osnovi. (premor) Drugič! Poskušal si si naprtiti menedžerstvo in politično udjestvovanje. Napaka! Groba! Kajti v

današnjem svetu, a štejemo leto dvatisočpetindevetdeseto, ni menedžerjev ne politike. Živimo v komunizmu!

B: (poraženo) Kar je res, je res.

A: Še pred stotimi leti pa so skušali spotikati odločilne korake človeštva na poti v komunizem. V nekaterih državah, med njimi je tudi naša, so nazadovali h kapitalizmu, pa čeprav so prek socializma bili na dobri poti h komunizmu. In kaj se je zgodilo? Razvrat potrošniške miselnosti je dosegel vrhunec v korupciji, kriminalu in tako naprej; ljudje so spet zahtevali vrnitev na zadnjo stopnico do vrat komunizma; se pravi, vrnitev v socializem in sedaj smo tu, kjer smo. Kriminala ni. Trebuh te več ne boli. Žena te več ne zajebava. Midva le simulirava inšpektorja in kriminalca, lepo nama je, zabavava se... Jutri bova simulirala gradnjo železnic in mostov. Pojutrišnjem delo na farmi. Lahko si zadovoljen.

B: Ena pripomba. Če ne bi bilo Amerike...

A: Kaj če ne bi bilo Amerike?

B: Ko je končno spoznala...

A: Kaj?

B: Da je komunizem prava stvar, da prinaša dobiček in da je v njihovem nacionalnem interesu...

A: (ga ostro pogleda) Tiše...

B: Je holivudska industrija pričela snemati lepe filme o komunizmu... In ko smo to mi gledali na televiziji, smo začutili ves blišč prepotenih obrazov, ki prispevajo k pravični razpodelitvi, kjer ni bogatih ne revnih... In smo si rekli: če Amerika tako misli, potem ima prav gotovo prav.

A: Rekel sem ti, da govori tiše.

B: Prelomnica v miselnosti je nastopila...

A: Saj sem vedel, da ne boš znal nehati. Počakaj, prosim te, ne izgovori svojih misli, slišali naju bodo.

B: Vem. Naj slišijo! Saj naju tako ali tako čaka smrt.

A: (sede) No, ja.

B: Prelomnica je nastala, ko so ugotovili, da je komunizem učinkovitejše in kvalitetnejše pogonsko sredstvo od nafte, pa še dvajsetkrat cenejše, njegova črpališča pa so neizčrpana, zato so opustili nafto. Vsi smo jo.

A: (zamišljeno) Od takrat naprej avtomobile peljemo na komunizem, vozimo se z letali na komunizem...

B: Čistimo mastne madeže s komunizmom.

A: Vseposod so električne centrale na komunizem.

B: Nafta pa sameva.

A: Nihče se je več ne dotakne.

B: A nekoč so jo častili, pisali hvalospeve, jo predelovali... Kako minljiva je slava.

A: In koliko mladeničev je padlo zanjo?

B: Da, da. Ampak to je bilo pred stotimi leti.
A: Sedaj štejem leto dvatisočpetindevetdeseto.
B: (vstane in gleda v ogledalo) A misliš, da naju še opazujejo, ali pa že odločajo o najini usodi?
A: Ne vem. (vstane) Igrajva se.
B: Ne da se mi.
A: Inšpektorja in kriminalca?
B: (ga milo pogleda) Že dvanajst let se igrava to igro, pa naju še vedno niso spustili na prostost ne ustrelili.
A: Najbrž nisva izpolnila njihovih pričakovanj. (premor) Obljubil si, da bova plesala latinsko-ameriške plese.
B: Ah, to je bilo v igri.
A: Kaj je pa to?
B: Kaj ti je? Se ti je zmešalo?
A: Kot da ne bi vedel, da je vsaka kretnja, izgovorjena beseda le igra. Po dvanajstih letih, če bi me spustili na prostost, ne vem... Mislim, da bi postal kriminallec ali pa inšpektor.
B: In če bi te ustrelili, kaj bi postal?
A: Morda pa nju bodo obesili?
B: A misliš, da naju še opazujejo?
A: Saj sem rekel, da ne vem.
B: Jaz mislim, da ne. Potrkali bi na okno. Ne bi dovolili, da se normalno pogovarjava. Mislim, da so šli na kosilo.
A: Tudi če jih ni, naju snemajo. S tem si bova spet prislužila še najmanj mesec dni zapora.
B: Dvanajst najlepših let sva zavrgla.
A: So nama jih zavrgli.
B: Ja pa še prekleto res je. (premor) Vendar se vedno znova sprašujem, ali sva prav ravnala, ko sva se jima upirala.
A: Oprosti, ne vem zate, toda jaz sem prepričan, da sem prav ravnal. Nisem se šolal za karakternega igralca, in nihče me ne bo prisiljeval, da igram kriminalca... v kriminalki... v trinajstih epizodah... žanrske nadaljevanke...
B: Ampak, vseeno, dvanajst let sva v tem zaporu in vadviva prizore...
A: Prisilili so naju!
B: Ampak dvanajst let... Ne vem.
A: (mu žuga) Poglejte se, pričeli so te lomit.
B: Ni res! (proti ogledalu) V obraz jim povem, da nimajo pravice zahtevati od mene nekaj, česar nočem! (osebi A) Sem jim dobro zabrusil?
A: Si! Ostro!
B: Samo škoda, da so prav sedaj na kosilu. Pa drugič več sreče.
A: Dolgčas mi je.

B: (spet proti ogledalu) Pa taka družba, pa taka ureditev! (pljune) Najprej ste vse ljudi šolali za poklicne igralce, sedaj pa zahtevate od nas, da igramo vloge, ki ste jih vi izbrali. (razburjeno osebi A) Kaj ni smešno, da smo vsi poklicni igralci?

A: Da, še pred stotimi leti so obstajali različni poklici. Vsi povrsti so izumrli. Ostali so le poklicni igralci. Na začetku je še kazalo, da bo vse v redu. Razdeljeni smo bili na karakterne in nekarakterne igralce. Toda sčasoma je pričelo primanjkovati karakternih igralcev. Nekarakterne so prisiljevali, da prevzamejo vloge karakternih in od takrat se zapori šibijo pred bremenom teže nekarakternih igralcev.

B: (spet proti ogledalu) Ste ga slišali, a? Resnico vam je povedal! V obraz! Vi pa ne premorete niti toliko poguma, da mu ga nastavite. Seveda, ko vam govori resnico in ko je treba nastaviti obraz, pa ste vedno na kosilu. Strahopetci! Sem jim dobro zabrusil?

A: Si! Ostro.

B: (prešine ga misel, iz levega žepa srajce izvleče ogledalce) A veš, zakaj so nama dali ogledalce?

A: Da bi se lažje počesala?

B: Ne.

A: Da bi si ogledovali svoja lepa obraza?

B: Ne.

A: Da bi se brila?

B: (razočarano) Lepo te prosim. Od kar so odkrili komunizem kot pogonsko gorivo, se več ne brijemo. Si pozabil?

A: Nisem. Ko moški postane polnoleten, se namaže z derivatom komunizma in brada mu več ne raste.

B: Zakaj si potem sklepal, da ogledalce uporabljamo za britje. Si provokator?

A: Aha! Tu sem te čakal. Dobro veš, da provokatorjev več ni. Si se hecal?

B: Hecal.

A: Prav. Provokatorje so zmešali s komunizmom, iznašli popolnoma novo snov, trdnjšo od bronu, in sedaj po vsem svetu stojijo monumentalni spomeniki. Iz provokatorjev. Sicer pa... najbolje je, da sem tiho. Najbrž naju opazujejo.

B: Ne verjamem. Potrkali bi na steklo.

A: To je pa tudi res. Takrat ko so še bili provokatorji, to sem zelo stare ljudi slišal govoriti, je bilo lepše, kot piše v našem udžbeniku. Drug drugega so zmerjali z barvami: črn, bel, rdeč in tako naprej.

B: Tega pa nisem vedel. (zmajuje z glavo) Zdaj se pa ne smemo zmerjati z barvami. Žalostno.

A: Žalostno.

B: Takoj te polijejo s tisto barvo, s katero zmerjaš.

A: Žalostno.

B: Čeprav nihče ne reče, da si črn, bel ali rdeč, vsi vedo, kakšen si. Si ti kdaj zmerjal z barvami?

A: Daj ga no srat. Udril bi se v zemljo od sramu... (premor)

B: Žalostno.

A: Najhuje pri tem je, da se moraš pred Magistratom sleči do golega, kazati lulek in vpričo množice zatuliti: Tisti, ki ga je kazal, so mu ga odrezali. Trinajstkrat. Moraš povedati. Potem pa ti dovolijo, da skočiš v Ljubljano in spereš barvo.

B: Žalostno.

A: (se ozre proti ogledalu) Nobenega trkanja nisem slišal. Si morda ti?

B: Ne.

A: Nekam dolgo jih ni.

B: (ki še vedno drži ogledalce v roki, se zgroženo zagleda vanj) A veš, zakaj so nama dali ogledalce?

A: Da bi se lažje počesala?

B: Ne.

A: Da bi...

B: Da bi naju lahko opazovali! Kot izza velikega ogledala.

A: (gleda začudeno v ogledalce) Jaz nikogar ne vidim za tvojim ogledalcem.

B: (pogleda drugo stran) Pa res ni nikogar. (premišljuje) Mogoče so pa vmes. (skuša razdvojiti ogledalce) Vem, da so vmes. Ne gre na razen. Čepijo in gledajo v naju in si v svoje beležnice zapisujejo grde besede o nama.

A: Si morda pomislil, da ne spraviš človeka med ta dva zlepljena ogledalca?

B: Nisem. Bi moral?

A: (vstane in ga prijateljsko objame) Moral bi, prijatelj, moral.

B: Resno misliš.

A: (prikima) Resno.

B: (obupano) Toda kako?

A: (zmajuje z glavo) Kaj naj ti povem... Saj niti sam ne vem!

B: Daj, no, daj, saj se boš kaj pametnega spomnil.

A: (sede na stol in zaihti) Ne bom se! Življenje je kruto. Jemo jabolka, ne da bi vprašali jablano za dovoljenje.

B: Tega pa nisem vedel. Res nihče ne vpraša jablane, če smemo jesti njena jabolka?

A: Ne.

B: (stopi v ospredje in se zazre v neko točko zgoraj) Skoraj štirideset let bom star, pa mi tega doslej nihče ni povedal. Pol življenja sem zapravljal, ne da bi vedel, da nihče ne vpraša jablane, če sme jesti njena jabolka. (se nervozno

obrne k osebi A) Jaz sem preprosto zapravil življenje. V nič sem ga dal. (v ogledalce) Ste slišali, opazovalci? Se smejete moji nesreči? (spet osebi A) Če bi to vedel, bi... bi...

A: Nisem vedel, da tega ne veš.

B: Ne. (premor) A potem praviš, da ni opazovalcev med ogledalcema?

A: Ni.

B: Si trdno prepričan?

A: Trdno.

B: Ga lahko spravim v levi žep?

A: Lahko.

B: Mi ne bodo gledali v srce?

A: Ne.

B: (spravi ogledalce) No, pa smo še eno zadevo uredili. Zdaj je skrajni čas, da potrka, tako da bi lahko nadaljevala najino službo. (stopi k ogledalu) A veš, da me delajo živčnega?

A: Mene tudi.

B: (gleda v ogledalo) Dajmo, dajmo! Potrkajte! (z rokami nakaže rogove na glavi in se spači) A znate to, a? Vem, da ne znate. Če bi znali, bi bili na drugi strani ogledala.

A: (potrka ob mizo)

B: Aha! (stopi k osebi A) Jaz sem inšpektor.

A: Jaz sem potrkal.

B: (začudeno) Ne! Ti bi moral reči: jaz nisem inšpektor.

A: Pravim: jaz sem potrkal.

B: Ti si Potrkal? Kaj se ti je zmešalo? Saj veš, da ne smeva uporabljati priimkov.

A: Jaz nisem Potrkal, jaz sem potrkal.

B: Kaj sedaj? Si ali nisi?

A: Jaz sem potrkal na mizo.

B: (še bolj zmedeno) Ne razumem. Včasih so rekli, da je nekdo na kvadrat, ampak da je na mizo, tega pa še nisem slišal. (zazre se v mizo) A sedaj razumem! Razumem, razumem. Miza je kvadratna. Dva na kvadrat, kaj ne? Zato si ti Potrkal na mizo, kar pomeni, da si Potrkal dva na kvadrat. Imam prav?

A: Nimaš. Niso oni potrkali, pač pa sem jaz potrkal.

B: (še bedno zmedeno, celo prestrašeno) Vem! Vem, vem... Oni niso Potrkali, pač pa si ti.

A: Poslušaj, tako sem naredil. (potrka na mizo)

B: Zakaj si pa potrkal?

A: Tudi prej sem.

B: A ja? Razumem, razumem.

A: In moj priimek ni Potrkal... Saj veš, da nimamo priimkov.

B: Vem. Zato se mi je zdelo čudno, ko si rekel, da si Potrkal. Kajti vse priimke so naši starši morali dati za proizvodnjo računalnikov, ko je pred petdesetimi leti razsajal virus, ki je uničil vse čipe tega sveta.

A: Še sreča, da so se naši geniji spomnili priimkov, kajti spet bi ves svet računal peš.

(premor)

B: Kaj tudi leske nihče ne vpraša za dovoljenje, če sme jesti lešnikov?

A: Ne.

B: Žalostno. Če bi to vedel, bi...

A: Morda pa so opazovalci zbežali in jih več ne bo?

B: Zakaj bi bežali?

A: (gleda predse) Ne vem. Morda se je zamenjal družbeni red? Morda so spet odkrili nafto in se vrnilo v kapitalizem... Tlačanstvo... Suženjstvo... Morda pa je nekaj nad komunizmom?

B: (gleda predse) Mogoče pa je zmanjkalo komunizma in je spet nastala energetska kriza? (premor) A tudi kostanja nihče ne vpraša...

A: Ne.

B: Kaj pa jeseni, ko pada listje? Ali nihče ne vpraša dreves, če smejo pomesti listje in ga zmetati v zabojnike?

A: Nihče.

B: Potemtakem so drevesa še vedno v sužnjelastniškem odnosu? Niti kapitalizma niso dosegla v svoji razvojni stopnji?

A: Tako je. Celo nihče jih ne vpraša, ali jih sme podreti. Nič meni nič tebi, pridejo s sekirami in žagami, in jih posekajo in odžagajo.

B: Saj to je odurno. Kako pa, da jaz tega nisem vedel?

A: Ne vem.

B: Če bi vedel, bi... Nekdo mi je prikričal resnico, to je! Tudi ti? (ga zagrabi za suknjič)

A: Kaj ti je? Saj je to vsesplošno znano.

B: To si ti misliš, ki si vedel za to?

A: Spusti me. V komunizmu se ne smemo tepsti.

B: (ga spusti) Seveda, tepsti so se smeli tvoji predniki v kapitalizmu in socializmu.

A: Tvoji predniki pa ne?

B: Prav si povedal. Moji so že takrat bili napredni in zavedni.

A: (ga oponaša) A ja? Napredni in zavedni?

B: Imeli so vizijo.

A: Vizijo? Ne vem, zakaj si potem v tem zaporu že dvanajst let?

B: To ni zapor. To je prostor za opazovanje.

A: Ta prostor so zgradili že pred dvestotimi leti in v prejšnjih režimih je bil zapor.

B: (nervozno) Lažeš.

A: Resnico govorim. Naj me s komunizmom polijejo, če ne govorim resnice.

B: (premor; potem prestrašeno) Je to bil res zapor? (vstane in si ga ogleduje) (kislo se namehne) Ti mene zajebavaš, kaj ne? Prestrašiti me hočeš. Dobro veš, da ne maram zaporov. Kot otroka so me starši strašili z zaporom. Rekli so: če boš odkril nafto, boš šel v zapor. In še do dandanes si nisem upal odkriti nafte.

A: Si bral zgodovino?

B: (še bolj prestrašeno) N... Kaj je to?

A: Kaj je res nisi bral?

B: N... Se zgodovina bere?

A: Ja, bere. To je taka knjiga, precej debela, in se lista, v njej pa so slike, fotografije, pa veliko zemljevidov je v njej, potem nekaj črk, ki tvorijo besede in stavke... A veš, da so v njej tudi priimki.

B: Res?

A: Ampak to so mrtvi priimki, ki niso uporabni za računalnike. Teksti pa govorijo o preteklih dogajanjih... Sicer je zgodovina popolnoma nepotreban stvar v današnji družbi, ko pretekle dogodke ohranjamo po ustnem izročilu, vendar jo vseeno hranijo... In v njej piše, da je tu, v tem prostoru, kjer sva sedaj midva, bil nekoč zapor.

B: (še bolj prestrašeno) In jaz tega nisem vedel?

A: Saj je to vsesplošno znano.

B: Kako pa si prišel do te knjige... zgodovine?

A: Dolga zgodba. Na igralski akademiji sem moral v diplomski predstavi igrati zapor. Ko sem zbiral material za svojo vlogo, so mi dovolili pogledati v zgodovino. Pol ur'ce. In v njej sta bili dve fotografiji te zgradbe. Pod njima je pisalo: nekoč in danes. Zapor in prostori za opazovanje.

B: (se ga oprime) Kako se bojim! In kako me je strah! Pomagaj mi.

A: (se ga otepa) Saj ni tako hudo.

B: O, pa še kako je. V zaporu sem.

A: Saj to ni več zapor.

B: Seveda je. Vem, da je. Čutim, da je. To je krivično. Končal sem v zaporu, čeprav nisem odkril nafte. To je krivično.

A: Pravim ti, da to ni več zapor. Razkužili so ga z derivatom komunizma. Sedaj je le navadni prostor za opazovanje.

B: Res?

A: Ničesar se ti ni treba bati. (ga poboža po laseh) Res ne.

B: Častna?

A: Častna.

B: (spet sede za mizo) Dvanajst let sem v tem prostoru in nisem vedel, da...

A: A veš, kaj sem še zasledil v tisti zgodovini? (se mu zaupno približa)
Samo da ne boš pravil okrog.

B: (odkima) Ne bom. Kaj?

A: Da je takrat, ko se je še po Tromostovju sprehajala demokracija...
Saj jo poznaš?

B: Poznam, poznam. Vsak dan vadiva dialog o njej.

A: Saj res. No, ona. V tisti časih je pri nas vladalo enoumje.

B: Uh, ne mi rečt. Kaj pa pomeni enoumje?

A: To pomeni, da vsi mislijo z enim umom.

B: (zaskrbljeno) Da je bilo tako hudo?

A: Bilo, bilo. Če si hotel misliti, si se zatekel k enemu umu.

B: A ja?

A: Ja, ja. En um je bil skupek mnogih umov. A kaj ko se je iz tega izcimilo enoumje.

B: Enoumje?

A: Da, enoumje, ki je zahtevalo, da je demokracija oblastnica sveta.

B: Saj to je grozno.

A: In potem je vsakdo v imenu demokracije lahko delal, kar je hotel.

B: Tudi pljuval?

A: Tudi.

B: Ojej. Tega pa nisem vedel. A ga je lahko tudi bolela glava?

A: Veš da. Vse v imenu demokracije.

B: A si smel hoditi tudi po štirih?

A: Najbrž. Samo ne govori tega okrog.

B: Ne bom, ne bom.

A: Vsi so enoumno vzklikali: demokracija, demokracija, demokracija!

B: Grozno!

A: To so vpili po trgih, ulicah, cestah... (se zelo približa osebi A) Celo v hišah.

B: Ne mi rečt. (zaprepaden) Saj to je grozno.

A: Potem pa je nekdo zavpil: komunizem! (premor)

B: Da?

A: Zavpil je: komunizem!

B: Da?

A: Saj veš, besedna igra.

B: In?

A: Potem je zmanjkalo nafte.

B: Hudiča!

A: Ne hudiča! Hudič je spil vso nafto.

B: Kdo je zavpil: komunizem?

A: Neki otrok, ki se je igral v peskovniku. Zelo globoko je kopal, kopal, kopal in kopal... In potem je kar naenkrat zavpil: komunizem! V petih minutah

so ga obkolili tanki, specialna vojska in policija, letala so krožila nad peskovnikom... Tako so iznašli komunizem.

B: In vse to piše v tisti zgodovini? Ne verjamem.

A: Naj pri priči potrkam na mizo, če ni res.

B: Daj.

Oseba A potrka na mizo.

B: Potem je res. Kdo bi si mislil?

Oseba A izvleče ure iz žepa in jih položi na mizo. Oseba B je začudena, nato osupla. Odpre usta in nekaj časa nepremično zre v ure.

A: Zapri usta!

B: (zapre usta) Zaprl sem.

A: Spet si jih odprl.

B: Nisem.

A: Si, ko si govoril.

B: Sem.

A: Prav! Reci mi, kaj te je tako osupnilo?

B: Ure.

A: Ure?

B: Pravzaprav dejstvo, da jih imaš toliko.

A: Jih ne bi smel imeti?

B: Si jih ukradel?

A: Pojasnil ti bom, kako sem prišel do njih. To je bilo pred dvanajstimi leti. Celo poletje sem bival v Tivoliju. Noč in dan. Dan in noč. Spal sem po klopeh. Nihče se ni zmenil zame, razen nekega možakarja, ki je stopil k meni, ko me je videl ležati v travi. Rekel je: Vsak dan se ob isti uri sprehajam po Tivoliju in vas videvam, kako poležavate in si kradete čas. Nato je odšel. Kmalu sem pozabil na ta dogodek. Zvečer sem se odpravil na spanje in zaspal. Ko pa sem se zjutraj zbudil, sem v žepih in na rokah začutil te ure. Ob meni pa je ležal listek, na katerem je pisalo: materialni dokaz, da si kradete čas. Sprva nisem razumel, kaj naj bi to pomenilo... Niti zdaj ne razumem.

B: Se pravi, da si jih ukradel in da midva sploh ne simulirava inšpektorja in kriminalca, kaj?

A: Saj sem ti ravnokar povedal...

B: Zaradi tebe sva že dvanajst let na opazovanju, kaj?

A: Poslušaj. Midva simulirava karakterna igralca.

B: Vraga!

A: Zakaj to počneva? Zato, ker nočeva biti karakterna igralca. Si pozabil?

B: Kaj je slabega, če si karakterni igralec!

Sedaj je oseba A osupla. Nepremično zre v osebo B, ki to opazi in ji postane nerodno zaradi pravkar izgovorjenih besed.

B: Kaj je? Kaj me tako gledaš? Še nikoli nisi videl oblečenega moškega?

A: (pridušeno) Kaj takega!

B: Lahko se tudi slečem.

A: (se sprosti, kot da mu ni jasno, če je prav slišal) Bi še enkrat ponovil tisto o karakterenem igralcu?

B: (pogoltno slino) Ne. (še bolj mu je nerodno) Ne bom. (pogleda v strop in prične mečkati spodnji del suknjiča) Kar sem rekel, sem rekel. Svojih besed ne bom požrl.

A: O, pa še kako jih boš.

B: Ne bom.

A: Ukazujem ti, da stavek 'Kaj je slabega, če si karakterni igralec!' nemudoma pogoltnoš skupaj s klicajem!

B: Si pozabil, da je komunizem odpravil ukaze. Sicer pa stavka nimam več v ustih.

A: (stopi k osebi B) Pokaži.

Oseba B odpre usta.

A: (si ogleduje notranjost ust osebe B) Pa ga res ni. Išči ga! Iz tega prostora stavek ni mogel uiti.

B: (se neumno ozira po prostoru) Ne vidim ga. Nikjer.

A: (se tudi ozira, išče pod stoli in mizo) (nervozno) A veš, da bova zaradi tega stavka oba najebala.

B: Vem, vem. (sezuva čevlje)

A: Zakaj se pa sezuvaš?

B: Morda pa je v čevljih....

A: (se sesuto vsede) Najebala bova!

B: Ni ga v čevljih. (išče po žepih) Tudi v žepih ga ni.

A: Pusti. Sedaj je tako ali tako prepozno.

B: Jaz pa mislim, da še vedno niso prišli s kosila. Ker ko si mi ukazoval, bi prav gotovo pridrveli sem in te prisilili, da bi simuliral parlamentarno razpravo v najbolj grobi obliki. Saj veš, da ne marajo ukazovanja, niti takrat ko ga simuliramo.

Oseba A in oseba B se postavita proti ogledalu, kot da bi z nekega vrha opazovala lepo pokrajino. Tako tudi teče njun pogovor. Mirno, skoraj idilično.

A: Vse, kar potrebujeva, je umor. Smrt. Tista stvar, ki se loči od telesa.

B: Smrt?

A: Tako bova opazovalce spravila s tira.

B: Da bodo končno potrkali?

A: Tako nekako.

B: V teh dvanajstih letih sem vzljubil gospo Anito.

A: Si?

B: Sem.

A: Tudi jaz.

B: Kdo ve, kakšna je videti prava gospa Anita.

A: Kdo ve.

B: Jaz si jo predstavljam lepo, mlado, nabito z energijo, polno življenja... Samo take se da ubiti. (osebi A) Si še vedno domišljav?

A: Še.

B: Jaz tudi.

A: S čem naj te ubijem, če bi, na primer, ubijal jaz.

B: S svojimi urami, ki ne kažejo časa.

A: Ne, ne, z njimi te ne bi ubil.

B: Vsak dober kriminallec bi moral znati ubijati. Ti pa že dvanajst let igraš kriminalca, zato...

A: Dvomim, da bi potrkali, če bi te ubil.

B: Misliš, da ne bi?

A: (odkima) Ne bi. Stopili bi noter, zadovoljni, da sta se dve muhi ubili na en mah. Tvoj primer bi rešili za vse večne čase. Mene bi pa lahko končno pravično obsodili.

B: Potem se ne bova ubijala?

A: Sem zelo proti.

B: Mene je strah, da bi umrl, ko bi me ubil.

A: Tudi to se zgodi, če te kdo ubije. Nekateri imajo pač smolo.

B: Na rokah.

A: Na rokah?

B: Da, na rokah. Blodijo po gozdovih. Tedne in tedne. Bežijo pred medvedi, ki jih ne zasledujejo. In ko utrujeni poiščejo drevo, kamor bi se podprli, primejo za smolo, ki curlja po skorji. (premor) A misliš, da sva strahopetca?

A: (premišljuje) Mislim, da ne.

B: Prav imaš. Nisva strahopetca. Kajti če bi bila, bi že zdavnaj zbežala iz teh prostorov.

A: Odšla...

B: Da, pomota, oprost, odšla.

A: Nihče naju ne sili, da sva tu na opazovanju.

B: Vrata so nama na stežaj odprta.

A: Toda midva sva rekla: ne!

B: Rekla sva: ne! Ne bova se dala sprovocirati. Že dvanajst let se upirava skušnjavi odprtih vrat.

A: Če so naju pred dvanajstimi leti pomotoma pripeljali sem, naj naju tudi pomotoma odpeljejo.

B: Prosili so naju, rotili, jokali in se metali na kolena, da odideva, vendar... Midva sva rekla: ne!

A: Rekla sva: ne! V teh dolgih letih je nekaj sto opazovalcev zblazneli, tako da so se pričeli čudno vesti, a... Midva sva rekla: ne!

A: Rekla sva: ne! Veliki znanstvani ustroj so spravili v gibanje, da bi iznašli postopek, po katerim bi naju pomotoma odpeljali iz teh opazovalnih prostorov. Pa jim ni uspelo.

B: Vsak postopek se jim je ponesrečil, ker njihovi načrti niso vsebovali zmotne reakcije. Pa so spet prosili... In midva sva rekla: ne!

A: Rekla sva: ne! (premor)

SKUPAJ A IN B: Rekla sva: ne! (premor)

A: Kaj pa če so pomotoma pozabili na naju?

B: Potem se bodo morali pomotoma tudi spomniti na naju.

A: Res je. No, tako sva si nekatere zadeve razjasnila. Ne bova se ubijala. To dokončno drži?

B: Tako je. Ne bova izstopila iz teh prostorov. Je tako?

A: Tako je. (premor) Kaj pa bova?

B: Saj veš.

A: Točno. (sede za mizo, medtem ko oseba B še naprej gleda v ogledalo)

Krajši premor, kot da bi osebi hoteli zajeti sapo

B: Jaz sem inšpektor.

A: Jaz nisem inšpektor.

B: Raziskujem umor gospe Anite.

A: Ne razisku... (se ozre k osebi B) A res?

B: (stopi k osebi A) Kaj 'a res'?

A: Da raziskuješ umor gospe Anite.

B: A tega nisi vedel?

A: (nedolžno odkima) Ne.

B: Niti nisi vedel, da raziskujem primer ukradenih ur?

A: (še bolj nedolžno) Ne.

B: No, sedaj pa veš. In prosim, da se držiš pravega besedila. (kratek premor) Jaz sem...

A: Lahko ti pomagam pri raziskovanju umora.

B: A ti?
A: Da, jaz.
B: Ti?
A: Jaz, seveda.
B: Ti!?
A: Jaz.
B: Ti!?
A: Jaz.
B: No, prav. Kako mi boš pomagal?
A: Jaz vem, kdo je umoril gospo Anito.
B: A res? No, kdo.
A: Jaz sem jo umoril.
B: Ti?
A: Da, jaz.
B: Ti!?
A: Da, jaz.
B: Kako si lahko umoril gospo Anito, ko pa ta oseba sploh ne obstaja?
A: A ne?
B: Seveda ne. Si me hotel prelisičiti, kaj?
A: (veselo) Res je.
B: Kar na suho.
A: Res je.
B: Končati kar tako, brez zasliševanja. Nič meni nič tebi, takoj priznati umor, ne da bi pocedili niti ene kapljice potu. Toda tako ne gre.
A: (še vedno z nasmehom) Res ne gre.
B: Si vesel?
A: Sem.
B: Si vesel?
A: Sem.
B: Tako je prav. No, pa začniva.
A: Začniva.
B: Jaz sem inšpektor.
A: Jaz nisem inšpektor.

Izza ogledala nekaj zaropota.

B: Si slišal, kar sem jaz slišal?
A: Sem. Kaj si pa slišal?
B: Ropot. Ali veliki trk. Trkanje. Nekaj takega.
A: Ropot, ki je trkal. Ali trkanje, ki je ropotalo.
B: (stopi k ogledalu, tako da gleda izza njega) Kaj je zdaj to? (nastavi uho) Kaj si rekel? Da vam je pretesno tu zadaj? Ne mi rečt. Saj vas je samo

osemsto. Kaj? Preveč? Nisem slišal dobro. A ja? Bolijo vas zapestja. (osebi A) Si slišal to? Zapestja jih bolijo.

A: Normalno, da jih. Saj sva jih trdo zvezala z mokro usnjeno vrvico, ki se pozneje, ko se posuši, skrči.

B: Kdo je zropotal? Zakaj momljaš? Povej bolj glasno in bolj jasno. (osebi A začudeno) Ti, zakaj pa ti momljajo?

A: V jezike so se ugriznili.

B: Zakaj?

A: Prisilila sva jih.

B: Midva? Kako pa?

A: Rekla sva jim, naj se ugrizejo v jezike, če ne želijo, da jim jih odrežemo.

B: Aha, saj res. Sedaj sem se spomnil.

A: Ko sem ti jaz povedal.

B: Da. (spet tistim izza ogledala) Ejej, ste ljudje navadne ovce. Pristajate na vsakršne pogoje. Kaj bi rad povedal? (osebi A) Ti, poslušaj, jaz jih nič ne razumem. (tistim izza ogledala) Kaj si rekel? Aja, a to? Nič ne bo iz tega. Hoteli ste demokracijo, zdaj jo pa glejte. Opazujete!

A: Kaj se spet puntajo?

B: Pravijo, da jim je pretesno.

A: (vstane in stopi k osebi B, jezen je) Kdo pravi, da vam je pretesno? Ti? Ti? Zakaj pa ta leži na tleh? Kaj? Jebemti, ti pa res momljajo čisto nerazločno. (prične brcati tiste izza ogledala) Oni bodo trdili, da je demokracija boljša od komunizma. (neha brcati) Kaj si rekel? Boli, boli. Vem, da boli. Naju pa nihče ne vpraša, kako nama je, ko morava simulirati demokracijo, medtem ko pa naju vi tu izza ogledala v miru opazujete. Oni bodo trdili, da je demokracija... Kdaj je kakšen avto peljel na demokracijo? Živ svet tega ni videl. Če ne bi bilo komunizma, bi še danes svetili s svečami! (osebi A) A veš, kako se razpizdim, ko slišim take ovce. Kaj si rekel? Da pastirja nismo ujeli? Ti bom pokazal pastirja. (spet brca tiste izza ogledala)

B: Pusti jih. Saj ne vejo, kaj govorijo.

A: (jih neha brcati) A veš, kako sem besen! A veš, kako sem besen! Tu se že eno uro trudim, oni pa se pritožujejo nad zvezanimi rokami, tesnobo in vgriznjenimi jeziki. (zelo besno hodi v krogu)

B: Ti, tam, poslušaj, zakaj ležiš? Tebe nisem nič vprašal, njega sprašujem. Kaj? V nezavest je padel. A potemtakem je on zaropotal?

A: (se ustavi in pogleda nazvgor) Veš kaj!

B: Kaj?

A: V glavi se mi vrti.

B: To je zato, ker si besneč hodil v krogu. Poskusi v nasprotno smer.

A: Prav. (hodi besneč v krogu v nasprotni smeri)

B: (spet tistim izza ogledala) Kdo pa je tistega vrgel v nezavest? Kaj pravite? Ne slišim. Aha. Da se je sam vrgel v nezavest. No, no, ne trobezljajte. Nihče se ne more sam vreči v nezavest, kvečjemu lahko pade. (premišljuje) Ali pa omedli.

A: Veš kaj!

B: Kaj?

A: Še vedno se mi vrti v glavi. (poskuša hoditi, a ga zanaša)

B: (tistim izza ogledala) Kaj čvekate? kaj? Da je on pijan. Zakaj se potem pačite? A ne pačite se? Režite se. (osebi A) Osemsto opazovalcev se ti reži.

B: (ga še vedno zanaša) Kdo se mi reži? (poskuša jih obrcati, vendar se pri tem oddalji od njih) Vam bom že pokazal! Meni se nihče ne bo režal. (hoče obračunati z opazovalci)

B: (ga prime) Pusti jih. Pomiri se.

A: (pogleda okrog sebe) Nihč več se mi ne vrti.

B: (ga spusti)(spet tistim izza ogledala) Kaj bi spet rad? Ne bi bil rad opazovalec, kaj? A ne to? Kaj pa? (stopi bliže, poslušaj, nato naredi zaskrbljen obraz)

A: Kaj ti je?

B: Eden izmed njih je rekel, da je nekoč vprašal jablano, če sme utrgati njeno jabolko. In veš, kaj se je zgodilo?

A: Kaj?

B: Veter je zapihal in jablana je odkimala, pri tem pa je stresla svoja jabolka. Ni se jih upal pobrati. Pustil jih je gniti. Grozno.

A: (ne ve, kaj bi povedal, sede za mizo, kjer se preseda na stolu) (krajši premor) Bova sedaj plesala latinsko-ameriške plese?

B: Ne.

A: (se še nekaj časa preseda na stolu, kot da se želi udobno namestiti, nato se pomiri)

Konec igre.